

MARIJA KUMIČIĆ (1863.-1945.)

LUCIJA BENYOVSKY ▫ Hrvatski povijesni muzej, Zagreb

sl. 1 Kapa (šamija) društva *Hrvatska Žena*. Zagreb, 1926.-1943. zlatovez, podloga crni atlas, 30 x18 cm Ø 24 cm
Kapa izrađena od ženske marame zlatare. Nosila ju je Jelisava Horvat (1880.-1961.), članica dobrotvornog ženskog društva *Hrvatska Žena* od njegova osnutka 1921. godine, a od 1926. do raspuštanja društva 1943. godine i predsjednica.
Supruga povjesničara dr. Rudolfa Horvata.

sl. 2 Članice Društva *Hrvatska Žena* u pogrebnoj povorci na sprovodu Stjepanu Radiću u Zagrebu, 12. VIII.1928.

sl. 3 Zahvalnica Društva *Hrvatska Žena* Zori pl. Trnski, svojoj članici zakladnici. U Zagrebu 2. lipnja 1921. godine.
Zora pl. Trnski (1854-1942)
kćer ilirskog pjesnika Ivana viteza Trnskog. Predsjednica Društva *Hrvatska Žena* od 1921. do 1926. godine.

sl. 4 Poziv društva *Hrvatska Žena* svim hrvatskim društvima na proslavu, priredbu i banket u povodu otkrića spomenika Eugenu Kumičiću, 17.X.1937.
vel. 11x17 cm

Društvo *Hrvatska Žena* iz Zagreba organiziralo je u svibnju ove godine u svojim prostorijama (Ribnjak br. 2) izložbu u povodu proslave 80. obljetnice društva. Izložba je posvećena osnivačici Društva *Hrvatska Žena* Mariji Kumičić. Namjera je organizatora bila prikazati rad hrvatske književnice i kulturne radnice između dva svjetska rata. Marija Kumičić uključila se radom na socijalnom i karitativnom polju u suvremena kretanja javnog života i stekla određena priznanja sredine i vremena u kojem je živjela. Međutim "povijest" ju je zaboravila upisati u svoje stranice, kao što je zaboravila i mnoge žene prije nje. Bavljenjem ovom tematikom naišla sam na brojne probleme od kojih je jedan od najvažnijih pomanjkanje izvora (predmeta). Naime, prošlo je više od pedeset godina kako je društvo *Hrvatska Žena* prestalo s radom, većina članica više nije bila živa, a "arhiva" društva uništena je nakon drugog svjetskog rata. Vrlo oskudna arhivska građa prisilila me da težište svoga rada usmjerim na istraživanje društva na temelju proučavanja ženskih

časopisa iz tog vremena i razgovora koje sam vodila s nekolicinom bivših članica Društva i njihovom rodbinom. Uloga Marije Kumičić koju je imala u hrvatskom društvu, a napose njezin doprinos razvoju ženskih udruženja, danas su slabo poznati.¹

Marija Kumičić rodila se u Varaždinu 1863. godine kao kći Gjura Maršića i Ane rođ. Horvat. Udala se za hrvatskog književnika i političara Eugena Kumičića 1882. Eugen i Marija imali su dva sina, Tomu (1885.-1940.) i Gjuru (Juricu) (1887.-1975.).²

Marija je višu djevojačku školu završila u samostanu kod uršulinki u Varaždinu. Od tada datiraju njezini pjesnički pokušaji kada je sa svojim školskim kolegicama pokrenula "literarni klub". Književnim i novinarskim radom nastavila se baviti i nakon udaje. Objavljivala je pod pseudonimom *Marija Jurjevna, Enjuška, Enjuškina i Marija Fortuna*. Suradivala je u mnogim časopisima i listovima, na primjer u: *Iskri, Katoličkoj Dalmaciji, Hrvatskoj, Hrvatskom pravu,*

1 Lucija Benyovsky, *Bibliografija radova Marije Kumičić*, rukopis u HPM

2 Genealogiju obitelji Kumičić-Maršić napravio je Gjuro Kumičić (kopija u HPM)

Hrvatskoj Kruni, *Novom vijeku*, *Prosvjetu* i dr. Osim literarnih radova objavljivala je i prijevode francuske literature u *Domu i svijetu*. Napisala je u prozi *Put k sreći*, *Raspad obitelji* i *Valovi čuvstva*. Po romanu *Kraljica Lepa* napisala je s dr. M. Ogrizovićem dramaturgiju *Propast kraljeva hrvatske krvi*.³ Sve do ratnih godina 1914.-1918. uređivala je beletristički prilog *Zora* za Merhautov *Hrvatski modni list*.⁴ Za žensku mladež priredila je *Kuharicu* (1900.), koja je doživjela nekoliko izdanja.

Žene se u javnom i kulturnom životu u Hrvatskoj javljaju potkraj 19. stoljeća. To je vrijeme kada se otvaraju pučke i srednje djevojačke škole, a početkom 20. stoljeća djevojke su mogle pohađati i studij na sveučilištu. S razvojem školstva razvija se i socijalni, literarni i umjetnički rad žena (pripadnica građanskog i aristokratskog sloja). Početkom 20. stoljeća Marija Kumičić objavljuje knjižicu *Žensko pitanje* (1903.) i diže svoj glas u obranu žene "želim da se žena lepo izobraziti", i "žena svojim trudom i marljivošću dokazala se kao čovjek, u svijetu može postići sve ono što i svaki muškarac"⁵. Međutim, ovaj rad ne izlazi iz patrijarhalne strukture hrvatskog društva (M. Kumičić protiv se da žene imaju pravo glasa jer "žene iako nemaju izborno pravo glasa u mnogome izboru

odlučuju na usta svojih mužkih zamjenika")⁶, naprotiv u radu je potvrđena jedna tradicionalna ženska zadaća da žena treba biti majka, poštovana u braku, odgajati djecu u ljubavi prema domovini.

U svojim sjećanjima *Putem uspomena* opisala je svoje djetinjstvo koje je provela u rodnom Varaždinu i zgrade iz dačkih dana. Opisuje i političku situaciju u Varaždinu, primjerice, hrvatsko-štajerske odnose 1869. godine, izbore za Hrvatski sabor u vrijeme banovanja Karla Khuena-Hedervaryja i događaje u vezi s izborom Eugena Kumičića za narodnog zastupnika (stranka prava) u Hrvatski sabor (u 7. izbornom kotaru Varaždin II. u rujnu 1884.)⁷.

Za vrijeme Prvog svjetskog rata (1914.-1918.) Marija Kumičić angažirala se u karitativnom i socijalnom radu, okupivši oko sebe mnoge Hrvatice. Pomagala je oko osnivanja skloništa i internata za ratnu siročad u Bosni i Hercegovini.

Nakon rata (od 1919.) postaje jedna od najaktivnijih suradnica mnogih hrvatskih društava.

U Hrvatskoj se 20-ih i 30-ih godina 20. stoljeća osnivaju različita dobrotvorna društva.⁸ Valja spomenuti da su neke žene bile članice i nekoliko udruženja. Marija Kumičić osnovala je društvo *Hrvatska žena*. Bila je predsjednica društva *Tomislav*, i počasna članica hrvatskog pjevačkog društva *Hrvoj*, članica hrvatskog društva *Napredak*, članica Hrvatskog pjevačkog društva *Zvonimir* i aktivna članica ženskog društva *Katarina Zrinjska*. Marija Kumičić bila je i inicijatorica osnivanja i

Društva hrvatskih književnica.⁹ Može se reći da je Marija Kumičić bila društveno aktivna do kraja života. Najveće je njena zasluga "živi spomenik" što ga je sebi podigla osnivanjem društva *Hrvatska Žena*.¹⁰

Većina dobrotvornih *gospojinskih* (ženskih) društava

sl. 5 Članice Društva *Hrvatska Žena* sa siromašnom djecom iz Karlovca. 18.III.1928. Na poticaj predsjednice Zlate Kvaternik, u Karlovcu je bilo 1928. osnovano "Dječje obdanište", za napuštenu siromašnu djecu. Iste godine je župnik Gjuro Becetić otvorio i Pučku kuhinju.

sl. 6 Članice društva *Hrvatska Žena*, ogranak Karlovac 17.VIII.1933. u službenoj odori šamija, surka i crna haljina (samo su predsjednice mogle nositi šamiju sa zlatnim vezom) sudjelovale su na svim hrvatskim manifestacijama. Ljubica Bretz, članica društva *Hrvatska Žena* iz Karlovca (rod. 1910.) sačuvala je svečanu odoru.

sl. 7 Otkriće spomenika arheologu don Frani Buliću (1846.-1934.) u Zagrebu

16. rujna 1935. Spomenik je podiglo društvo *Hrvatska Žena* (ispred HAD). O proslavi koje je bila organizirana pisali su svi suvremeni listovi (*Novosti*, *Jutarnji list*, *Večer* i dr.). U Zagreb su toga dana stigle brojne delegacije iz svih hrvatskih krajeva od Boke kotorske do Vojvodine, a najbrojnija su bila (dva vlaka) brojna društva i narod iz Dal-macije.

sl. 8 *Hrvatica*. Časopis za ženu i dom. Urednica je bila Marija Jurić-Zagorka. List je izlazio od 1939. do 1941. godine.

3 *Kraljica Lepa* (drama u 5 činova). Kraljicu Lepu igrala je Marija Ružička -Strozzi. Hrvatsko Pravo, Novine hrvatske stranke prava. God. 19.II.1905., br. 2775. Marija Kumičić vodila je polemiku o ocjeni drame *Kraljice Lepe* u *Hrvatskom Pravu* 1905. godine u brojevima 2658-2661.

4 A.K.C.(Antonija Kassowitz - Cvijić). Marija Kumičić. *Znameniti i zaslužni Hrvati te pomena vrijedna lica u hrvatskoj povijesti od 925.-1925.* Izdao Odbor za izdavanje knjige "Zaslužni i znameniti Hrvati 925.-1925.", Zagreb, str. 154.

5 Marija Kumičić. *Žensko pitanje*. Hrvatska pučka knjižica. Izdaje ju Hrvatska Čitaonica u Zagrebu (Starčević dom). Zagreb 1903. svezak I.

6 Isto str.II.

7 Lucija Benyovsky. *Putem uspomena Marije Kumičić*, Časopis za suvremenu povijest br. 3/1996., str. 427-438.

8 Prema Almanahu grada Zagreba za 1932. g. u Zagrebu djelovalo je 31 žensko društvo.

9 Pravilnikom Društva hrvatskih književnika iz 1936. g. u slučaju raspuštanja (razlaza) društva sva njegova imovina trebala je prijeći u upravu društva *Hrvatska Žena* uz uvjet da se u njegovom krilu osnuje književna sekcija za izdavanje dijela hrvatskih književnica.

10 *Hrvatica*, časopis za ženu i dom, br. 12, XII. 1940., str.4.

sl. 9 Društvo *Hrvatska Žena* poklonilo je 18. XII. 1925. SPOMEN KNJIGU Mariji Kumičić (na njen rođendan). Spomen knjiga kožni uvez sa srebrnom lovorovom grančicom s posvetom: Onoj koja bijaše osnivač i duša društva *Hrvatska Žena* i koja je privela kraju djelo kojim je Hrvatska Žena htjela proslaviti spomen prvog hrvatskog kralja Tomislava. Prva predsjednica društva Zora pl. Trnski također je dobila na dar SPOMEN KNJIGU 1925. godine (31. prosinca). Posveta glasi: Svojoj predsjednici Zori pl. Trnski. Do konca ustrajati, znači pobijediti, vojsku svoju ne napustiti znači biti hrabar vojskovođa. Odano članstvo *Hrvatske Žene*. vel. 37x25 cm

sl. 10 Vladari hrvatske narodne dinastije 925.-1925. Naklada Društva za podizanje spomenika Hrvatskom Kralju Tomislavu višebojni tisak. Lj. B. Plakat je izradio slikar Ljubo Babić. Spomenik kralju Tomislavu radio je kipar Robert Franješ - Mihanović od 1926. do 1935. Spomenik je postavljen u Zagrebu 1947. Društvo *Hrvatska Žena* angažiralo se u prikupljanju materijalnih sredstava za gradnju spomenika. Jedan oblik namicanja sredstava bila je i prodaja plakata. Godine 1925. slavila se 1000. godišnjica hrvatskog Kraljevstva. Slavlju su se pridružila sva hrvatska društva, a osobito su bile aktivne članice društva *Hrvatska Žena*.

11 Pravila Hrv. gospoj. dobrotv., Društva u Brodu na Savi. 1895. čl 5, svrha društva. Lucija Benyovsky, Dobrotvorna gospojinska društva u Hrvatskoj od osnivanja do Prvog svjetskog rata. Časopis za suvremenu povijest. br. 1 Zagreb 1998., str. 73-93.

12 *Jutarnji list* od 21. siječnja i 22. travnja 1936.

13 Društvena pravila su potvrđena 21. svibnja 1921. u Zagrebu.

14 Lucija Benyovsky, *Društvo Hrvatska Žena u Americi*, rukopis u HPM

15 Lucija Benyovsky, *Društvo Hrvatska Žena u Karlovcu*, 1921.-1945.-1991.-1996. Karlovec 1996., monografija. str. 85.

16 Društvo *Hrvatska Žena* iz Zagreba poklonilo je 18.XII. 1925. SPOMEN KNJIGU Mariji Kumičić (kožni uvez sa srebrnom lovorovom grančicom) s posvetom "Onoj koja bijaše osnivač i duša društva *Hrvatska Žena* i koja je privela kraju djelo kojim je *Hrvatska Žena* htjela proslaviti spomen prvog hrvatskog kralja Tomislava".

17 Rudolf Horvat, Sv. Ksaver u Zagrebu. Hrvatskom narodu prigodom tisućugodišnjice hrvatskog Kraljevstva posvećuje *Hrvatska Žena*, Zagreb, 1925., str. 24.

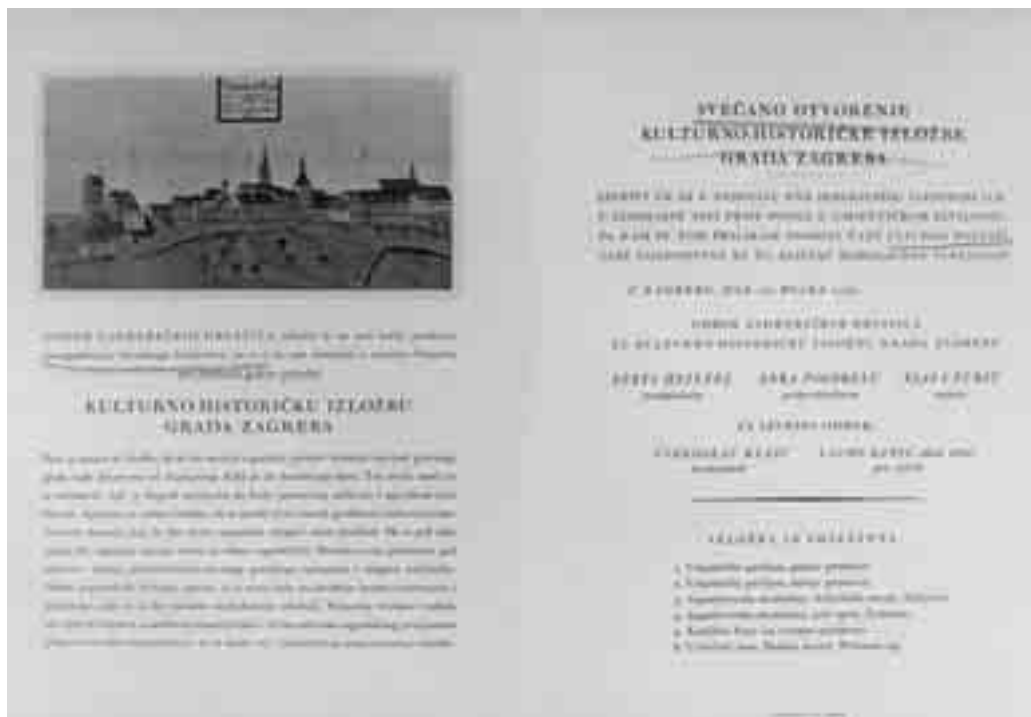
18 Mr. Lucija Benyovsky, *Jelisava Horvat (1880.-1961.)*, Dr. Rudolf Horvat, Referati sa znanstvenog skupa u Koprivnici. Koprivnica, 1998., str. 94-115.

osnovana je u Hrvatskoj krajem 19. stoljeća po uzoru na slična u Habsburškoj Monarhiji. Do prvog svjetskog rata (1914.-1918.) ženska društva bavila su se prema društvenim pravilima u prvom redu karitativnim radom *briga za sirotinju, starce i djecu bila je na prvom mjestu*¹¹. Nakon rata i raspada Austro-Ugarske Monarhije (1918.) i osnivanjem Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (1.XII.1918.) dolazi do osnivanja novih ženskih društava. Društva se osnivaju na novoj osnovi, s novim društvenim pravilima prema nacionalnoj, (narodnoj) stranačkoj i vjerskoj pripadnosti.

Među svim rodoljubnim hrvatskim društvima između dva svjetska rata društvo *Hrvatska Žena* (osnovano 21. svibnja 1921.) zauzimalo je jedno od najuglednijih mjesta.¹² Prema prvim društvenim pravilima zadatak društva bio je da "goji među hrvatskim ženama smisao za društvenost, koja će radati inicijativom i akcijom na nacionalnom i feminističkom polju, na polju čovječnosti, prosvjeđivanja, morala, narodnog zdravlja, društvenosti i privrede."¹³ Društvena pravila su se s vremenom mijenjala i svako društvo ih je prilagođivalo svojoj društvenoj sredini. Za prvu predsjednicu društva (1921-1926) bila je izabrana Zora pl. Trnski (kći književnika Ivana pl. Trnskog), potpredsjednice su bile Ivka barunica Ožegović i Marija Kumičić, tajnica Slava Fürst i blagajnica Olga Barić. Članice prvog upravnog odbora, koji je prema društvenim pravilima trebao zajedno s predsjednicom voditi poslove društva bile su poznate gospođe Marija Radić (supruga Stjepana Radića), Julijana Galić, Jelisava Horvat (supruga povjesničara dr. Rudolfa Horvata), Anka pl. Peklić, Jelka Basariček (supruga Đure Basaričeka), Marija Kovačić-Milanova, Josipa Posilović, Draga Karlović, Anka pl. Kašner i Marija Čepulčić.

Podružnice društva *Hrvatska Žena* ubrzo su se nakon Zagreba počele osnivati po cijeloj Hrvatskoj (Petrinja, Osijek, Karlovec, Požega, Daruvar, Jastrebarsko, Ogulin, Gospić i dr.) i među hrvatskim življem u Bosni i Hercegovini (Sarajevo, Tuzla, Derventa, Doboj i dr.). Prvo društvo *Hrvatska Žena* utemeljeno je u Americi u Chicagu 27. siječnja 1929. kao grana 1.¹⁴ Društvo *Hrvatska Žena* surađivalo je s mnogim hrvatskim društvima *Družba Braće hrvatskog zmaja*, *Hrvatski sokol*, *Napredak* i dr. Nemoguće je u ovom kratkom osvrtu nabrojiti svaku akciju društva *Hrvatske Žene*, sav rad na humanitarnom, kulturnom i prosvjetnom polju. Društvo je održalo bezbroj proslava i komemoracija zaslužnim velikanima hrvatskog naroda i organiziralo više stotina poučnih predavanja, ne samo iz hrvatske prošlosti nego i iz drugih grana znanosti, podiglo nekoliko spomenika i spomen - ploča zaslužnim velikanima, spomenike *Prosinačkim žrtvama*, *don Frani Buliću*, *Dragutinu Domjaniću*, *Eugenu Kumičiću*. Svojim prilozima pomogle su i podizanju spomenika *kralju Tomislavu*, *Antunu Mihanoviću*, *Stjepanu Radiću* i dr.¹⁵ U svim tim akcijama "neumorna" je bila Marija Kumičić, posebno oko organiziranja aktivnosti u jubilarnoj 1925. godini.¹⁶ Svojim prilozima društvo je pomagalo svaku kulturnu akciju, osnivanje hrvatskih institucija ili prema potrebi (obnova crkve sv. Franje Ksaverskog u Zagrebu)¹⁷. Osobito veliki rezultati postignuti su kada je na čelo društva došla Jelisava Horvat (1926.-1943.), a za potpredsjednice dvije književnice Marija Kumičić i Jagoda Truhelka (koja je osnovala *Hrvatsku Ženu* 1922. u Sarajevu).¹⁸ Društvo je i na socijalnom polju imalo velikih zasluga.

sl. 11 Pozivnica za otvorenje kult.-historičke izložbe grada Zagreba. 26. IX. 1925. Odbor zagrebačkih Hrvatica uz suradnju brojnih znanstvenika i umjetnika pripremio je u povodu 1000. godišnjice hrvatskog Kraljevstva povijesnu izložbu, koja je bila temelj gradskom "kulturno-historičkom muzeju". U odboru su bile Berta Heinzel predsjednica (suprug a zagrebačkog načelnika), potpredsjednica Anka Pogorelec i tajnica Slava Fürst. U Izvršnom odboru bili su Vjekoslav Klaić, predsjednik, i Ljubo Babić, gen. tajnik. Izložba je bila (jedan dio) i u Umjetničkom paviljonu u kojem su bile u to vrijeme i prostorije društva *Hrvatska Žena*, vel. 22x17 cm

Pokrenulo je i proslavu Majčinog dana (1932). Kada je 1936. "Gospodarska sloga" poduzela akciju oko zbrinjavanja siromašne djece iz Dalmacije i Hercegovine, pozivu su se odazvala mnoga ženska društva. U akciji se posebno angažirala Marija Kumičić. Skupljajući pomoć za siromašne majke društvo je priredivalo svake godine zabave, matineje, čajanke, cvjetni korzo i sl. Dobitak od svih tih priredba išao je u dobrotvorne svrhe i dijelio se za blagdane (Božić, Uskrs).

Društvo *Hrvatska Žena* djelovalo je i na prosvjetnom polju, izdavanjem knjiga hrvatskih spisateljica Jagode Truhelke, Josipe Glembay (predsjednica društva "Hrvatska Žena" u Osijeku) i dr. Izdane su i knjige Marije Kumičić: *Govor u spomen godišnjice rođenja dra Ante Starčevića*, Zagreb 1923.; *Književno cvijeće*, Zagreb 1929.; *Don Frane Bulić*, Zagreb, 1935. Društvo je izdavalo i Časopis za ženski svijet *Naša Žena* (1935.-1938.), a uređivala ga je istaknuta članica društva dr. Zdenka Smrekar. Od 1938. do 1941. Marija Jurić-Zagorka uređuje list *Hrvatica*, časopis za ženu i dom, ilustrirani list "usmjeren na konkretne društvene probleme, nacionalne, ženske i prosvjetne".

Osobito se svečano proslavio 75. rođendan Marije Kumičić na "kućnoj zabavi" u prostorijama društva.¹⁹ Slavljenu je dobila mnogobrojne brzojave i čestitke koje je sačuvao njen unuk Eugen Kumičić.²⁰ Marija Jurić-Zagorka predstavila je u *Hrvatici* u rubrici "Naše svečarice" povodom 75-godišnjice života kao osobu "puna elana i mladosti", koja kroz život kroči pod geslom "Ništa za sebe, a sve za domovinu"²¹.

Društvu *Hrvatska Žena* nije bila svrha političko, odnosno stranačko djelovanje, ali zbog zajedničkih istupa s

pripadnicima HRSS-a prilikom proslava obljetnica, te isticanja ideja (udružene opozicije) Hrvatskog bloka i aluzija antidinastičkog prizvuka, te govorima svojih prvakinja *Hrvatska Žena* je povremeno zabranjivana kao "nacionalističko i separatističko" udruženje²².

Marija Kumičić bila je "gorljivi" pristaša Ante Starčevića.²³ Uoči Drugog svjetskog rata društvo *Hrvatska Žena* pomalo gubi ranije značenje. Njegovu ulogu preuzimaju druge ženske organizacije i društva (*Hrvatsko srce*, *Hrvatska majka*). Početkom Drugog svjetskog rata i nakon uspostave 10.IV.1941. godine Nezavisne Države Hrvatske (NDH) neka ženska društva prestala su djelovati (židovska, pravoslavna, "ljevičarska"). U NDH se osnivaju nova društva, koja u novim okolnostima preuzimaju dio rada starih društava, ali imaju i nove zadaće i ciljeve. Kada su prema Zakonskoj odredbi o imovini raspuštenih i preustrojenih društava (N.N. 5.V. 1943.) društvu *Hrvatska Žena* bile oduzete prostorije u Zagrebu u Patačićinoj ulici br. 1a, Odbor matice društva odlučio se na likvidaciju (ukinuće društva).²⁴

Marija Kumičić umrla je 1945. u 82. godini života.²⁵ Nakon 1945. godine u Hrvatskoj (i cijeloj Jugoslaviji) zbog novog političkog sustava ukidaju se sva društva s nacionalnim obilježjima. Plašeći se eventualnih represalija nakon rata (1945.) članice su uništile "arhivu" Društva. Rad društva može se rekonstruirati samo na temelju slučajnih ostataka i dnevnog tiska. "Arhiv" dugogodišnje predsjednice društva Jelisave Horvat nalazio se u stanu njezina unuka dr. Mladena Hrncića, koji je uništen tijekom Domovinskog rata 1991.²⁶ Neznatan dio građe (isječke iz tiska nekoliko fotografija i šamiju) sačuvao je njezin

19 *Jutarnji list* od 17. XII.1938.

20 Na zastavnim vrpčama (trobojnice) su sljedeći tekstovi: 1) Svojoj neumornoj osnivateljici, članice društva *Hrvatska Žena* i *Tomislav*, 2) Dragoj našoj mami odbor *Hrvatske Žene*, 18. XII. 1939. 3) Majci *Hrvatske Žene* Mariji Kumičić H.Z. 11. XII. 1938., 4.) Odano članstvo 18.XII.1939 Mami *Hrvatske Žene*, 5) *Hrvatska Žena*, Virovitica 20.rujna 1942. 6.) Sa posvete društvene zastave 20.IX.1942. Našoj osnivateljici Hrv. Žena Virovitica. 7.) Mariji Kumičić 17.X. 1937. 8.) Gđi M. Kumičić Hrv. Žena u Banjoj Luci (vezeno), 9.) U dubokom poštovanju Zagorka. 10.) Dragoj osnivateljici Hrv. Žena Petrinja.

21 *Hrvatica* br. 2, veljača 1939., članak je napisala Zagorka

22 Raspust Društva *Hrvatske Žene*, Građanske stranke VI. Hrvatski državni arhiv

23 Marija Kumičić nje govala je Antu Starčevića za vrijeme njegove bolesti. *Hrvatica*, br. 2 / 1939., str. 46

24 *Narodne novine*, 5. svibnja 1943., vidi članak o Jelisavi Horvat

25 Marija Kumičić umrla je u Zagrebu 22.II. 1945. *Hrvatski narod*, br. 1268 od 23. II. 1945.

26 Jelisava Horvat, str. 115.

sl. 12 Matineja Hrvatske Žene

Predstavu (Matineju) u Narodnom kazalištu organiziralo je društvo Hrvatska Žena iz Zagreba 8. X. 1939. Prihod od ulaznica išao je u korist gradnje zavjetne crkve Majka Božje Kraljice Hrvata na Plitvičkim Jezerima. kazališni plakat , vel. 21,5x24 cm

sl. 13 Marija Kumičić osnivačica i potpredsjednica društva Hrvatska Žena i tajnica društva Slava Fürst. (1900.?)

sl. 14 Sačuvano je nekoliko različitih dopisnica sa stihovima Augusta Senoe, Dragutina Domjanića, Ante Tresića Pavičića i dr. Članice su ih koristile kao pozivnice, na primjer, za "pokladnu kućnu zabavu, 26. II. 1938. i u druge svrhe. Dopisnica, na kojoj je grb društva (ista je bila i značka), i stihovi Antuna Mihanovića "Lijepa naša domovino".

sl. 15 Razglednica s Domjanićevom pjesmom "Škrlaček". Dopisnicu je Marija Kumičić poslala iz Zagreba svojoj pranećakinji Đurđici Maršić u Omišalj. U pismu, među ostalim, Marija je pitala nećakinju "Kako ti se sviđaju Domjanićeve razglednice?", Zagreb 14. 8. 1934. Dopisnica je tiskana "Za Domjanićev Spomenik" (tekst s dopisnice) Društvo Hrvatska Žena odlučilo je 1934. podignuti spomenik hrvatskom kajkavskom pjesniku Dragutinu pl. Domjaniću (1875.-1933.). Da bi skupilo potrebna sredstva, društvo je organiziralo mnoge akcije, jedna je tiskanje (prodaja) razglednica. Spomenik D. Domjaniću svečano je postavljen na Tuškancu 23. V. 1936.

27 Milivoj Hrnčić poklonio je Hrvatskom povijesnom muzeju (HPM) šamiju koju je nosila njegova baka Jelisava Horvat.

28 Eugen Kumičić je kao malo dijete svoju baku Mariju zvao "babila", taj nadimak ostao joj je za čitav život, a zvali su je tako i drugi u najužem krugu.

29 Dokumentarnu građu o društvu "Hrvatska Žena" sakupljala sam tijekom istraživanja na pisanju monografije o društvu "Hrvatska Žena" u Karlovcu, i kada sam pripremala izložbu povodom Prvog sabora društva "Hrvatska Žena" (Zagreb, 25-27. lipnja 1993.).

30 Izložba je bila otvorena samo 15 dana, jer je najamnina (Muzej Mimara) za posuđene vitrine bila velika za humanitarno društvo "Hrvatska Žena".

31 Knjižnica Medveščak darovala mi je časopis "Hrvatica" 10 brojeva od 1939. do 1941. g.

unuk Milivoj Hrnčić.²⁷ Eugen Kumičić, unuk Marije Kumičić, sačuvao je knjige Marije Kumičić (koje je izdalo društvo "Hrvatska Žena"), Spomenicu i nekoliko dokumenata.²⁸ Đurđa Maršić-Galin, pranećakinja Marije Kumičić, također je sačuvala nekoliko predmeta (fotografije, knjige i sl.).²⁹

Izložba je svojevrsni vremeplov materijalnih dokaza o djelovanju društva Hrvatska Žena od njenog osnutka do likvidacije. Životopis osnivačice društva Marije Kumičić prikazan je fragmetarno zbog nedostatka građe (predmeta) nizom originalnih fotografija, knjigama, novinskim člancima i ženskim listovima.³⁰

Najljepše zahvaljujem svima koji su nakon izložbe darovali predmete za Hrvatski povijesni muzej (Dokumentarna zbirka II, fond "ženska društva"), a posebice Eugenu Kumičiću, Đurđi Maršić-Galin, Milivoju Hrnčiću i dr. Mladenu Hrnčiću, Zineti Lisić-Trnski, Antunu Kozini i Knjižnici Medveščak.³¹

MARIJA KUMIČIĆ (1863-1945)

In May of this year the society "Croatian Woman" from Zagreb organised an exhibition to mark the 80th anniversary of the society. The exhibition was devoted to the founder of the Society "Croatian Woman", Marija Kumičić. The aim of the organisers was to present the work of the Croatian authoress and cultural worker between the two world wars. Marija Kumičić moved into modern trends of public life through her social and charity work, gaining recognition from the milieu she worked in. However, "history" has forgotten to record her on its pages, in the same way that it has forgotten many other women that came before and after her. In dealing with this subject the authoress came across numerous problems, one of the most important being the lack of sources (items). Namely more than fifty years have passed since the "Croatian Woman" society ceased its activities, and most of the former members were no longer alive, while the "archives" of the society were destroyed after World War II.

The exhibition is a journey through time of sorts by means of material evidence of the activities of the "Croatian Woman" society from its founding to its liquidation. The biography of the society's founder Marija Kumičić is shown fragmentarily because of a lack of material by means of a series of original photographs, books, newspaper articles and women's magazines.